

הלובי של הציבור - מחלקת מחקר

הגז הטבעי בישראל

וכמה אנחנו משלמים עליו

– לובי 99 –
מחלקת המחקר

מרץ 2019

עיקרים

1. המחיר אותו משלמת חברת החשמל במסגרת ההסכם בינה לבין שותפות תמר (במרכזה קבוצת דלק ונובל אנרג'י) **גבוה מאוד בהשוואה בינלאומית, הגבוה ביותר מבין המדינות המפיקות גז.**
2. חרף הצהרות אופטימיות מצד גורמי ממשלה, חברת החשמל ושותפות תמר, **לא הייתה הוזלה במחיר הגז.** מאז תחילת ההפקה ב"תמר" בשנת 2013, הייתה עלייה במחיר שחברת החשמל משלמת על גז טבעי, בשל היעדר תחרות.
3. בשונה מהצהרות ועדת ששינסקי, שדיברו על מס של 50% בצורה של היטל רווחי יתר על נפט וגז, **בפועל לא שולם היטל זה עד כה.** זאת חרף רווחים תפעוליים גבוהים אשר הגיעו לכדי **6.6 מיליארד דולר בשנים אלו.**
4. הדרישה הממשלתית להקמת צינור גז נוסף על ידי שותפות תמר הושמטה ללא הצדקה ממתווה הגז, מה שמותיר את ישראל במצב מסוכן של תלות במפיק בודד וצינור בודד לאספקת הגז הטבעי למשק החשמל בישראל, המייצר כמחצית מהחשמל בחברת החשמל.
5. ב-2018 רכשה שותפות תמר את השליטה בחברת EMG, השולטת במערכת הצינורות בין מצרים לישראל. בכך, **שותפות תמר מונעת מראש אפשרות של תחרות עם המתחרה הטבעית ביותר – מצרים,** אשר לאחרונה מתבססת כיצואנית גז ועשויה הייתה למכור לחברת החשמל במחיר נמוך ב-20%-40% מהמחיר שבו מוכרת שותפות תמר את הגז לחברת החשמל.
6. **ההמלצה המרכזית של "לובי 99" העולה ממסמך זה, היא כי יש לפתוח את הסכם הגז שנחתם בין שותפות תמר לחברת החשמל. הסכם זה הביא למציאות בה מחיר הגז גבוה מ-6 דולר ליחידת חום, ועל כן ניתן וצריך להביא את שותפות תמר לשולחן המשא ומתן בנוגע למחיר הגז.** באם ייקבע יעד זה, לרשות המדינה שלל כלים רגולטוריים להגברת הלחץ על שותפות תמר שכרגע לא נעשה בהם שימוש, או שנעשה בהם שימוש זניח: הפחתת הרכישה משותפות תמר; חידוש הייבוא ממצרים; הגברת השימוש בגז נוזלי; הגברת השימוש באנרגיה סולארית; פיקוח על יישום הפטור מהגבלים עסקיים שסוכם במתווה הגז; וכמובן, הודעה מפורשת של שר האוצר בממשלה הבאה, לפיה מחיר הגז הטבעי צריך לרדת בשיעור גבוה יותר מ-25% במועד פתיחת ההסכם בשנת 2021, או קודם לכן.

נתונים בולטים

- עלות ההשקעה של שותפות תמר: 100 מיליון דולר בשלב החיפושים (בסבירות של 35% להצלחה), כ-3 מיליארד דולר לשלב הפיתוח (סיכון אפסי). הוצאות תפעול שנתיות – 0.329 מיליארד דולר. הכנסות שנתיות – 1.62 מיליארד דולר (ממוצע שנתי 2013-18).
- סך רווח תפעולי (לפני היטל רווחי יתר נפט וגז) בשנים 2013-2018: כ-6.66 מיליארד דולר. תחילת תשלום היטל רווחי היתר – 2020.
- חלוקת השליטה בשותפות תמר: דלק קידוחים¹ 22% (ירידה מ-31.25% בקיץ 2017), ישראלמקו 28.7%, נובל אנרג'י 25% (ירד מ-36%), דור גז 4%, אוורסט 3.5%, תמר פטרוליום 16.8% (בשליטה חלקית של קבוצת דלק).
- הפקת חשמל בחברת החשמל 2017: גז טבעי 48.5%, פחם 45.2%, גז נוזלי 5%, היתר סולר ומזוט (מבוססי נפט).
- מאגרי גז טבעי בים התיכון המזרחי (במיליארד מ"ק – BCM): תמר ~320, לויתן ~600, כריש ותנין (יחד) ~60, מאגר Zohr (במצרים) ~850.
- צריכה שנתית ממוצעת של גז טבעי בחברת החשמל, 2013-2016 (BCM): 4.65. לפי החוזה, על חברת החשמל לרכוש כמות מינימאלית של 3-3.5 BCM בשנה.
- מחיר הגז ליחידת חום, אותו רוכשת חברת החשמל משותפות תמר: כ-\$6.2. מחירים במקומות מקבילים: מצרים כ-\$3, ארה"ב כ-\$2.5-3.5, תורכיה (רוכשת בעיקר מרוסיה) – \$4, חברת הגז הממשלתית הנורווגית – \$3.04 (במכירה לשוק האמריקאי), שוק TTF ההולנדי – \$4-8.

¹ חברת בת של "קבוצת דלק", בשליטת יצחק תשובה.

מבוא

גילוי מאגרי הגז הטבעי "תמר" ב-2009 ו"לויתן" ב-2010 הכיל פוטנציאל למהפכה במעמדה של ישראל וברווחת אזרחיה. עם מאגרים של 320 ו-600 מיליארד מ"ק (BCM^2) גז טבעי בהתאמה,³ "תמר" ו"לויתן" מכילים מספיק גז לכלל צרכי החשמל של מדינת ישראל לעשרות שנים. הרווח למדינה עתיד לבוא לידי ביטוי ברבדים שונים: מיבואנית אנרגיה ליצואנית, כאשר ישראל מתבססת כנכס לשכנותיה ובעלות בריתה; הוזלה של תעריפי החשמל ומחירי הדלק לציבור הרחב; והכנסות מתמלוגים ומסים המעשירים את הקופה הציבורית. מעבר לכך, הפקת חשמל מגז טבעי איננה מזהמת ברמה המקומית, ופולטת פחות גזי חממה מהחלופות העיקריות – פחם ונפט.

אולם, עשור לאחר גילוי מאגרי הגז הגדולים קיימים סימני שאלה כבדים אודות ההגשמה של הציפיות הגבוהות שנוצרו עם גילוי המאגרים. חרף המעבר להפקת כמחצית מהחשמל בישראל מגז שמקורו במים ישראליים, לא הייתה ירידה במחיר אותו משלמת חברת החשמל – ודרך חשבון החשמל, כלל הציבור בישראל – על הגז הטבעי. המיליארדים מהיטל רווחי היתר שהיו אמורים להזין קרן עושר לאומית – לא הגיעו.

מטרת מחקר זה לבאר את הפער בין הציפיות למציאות. במחקר נעמיק בהתפתחות הגז הטבעי בישראל, מכניסת נובל אנרג'י לתחום חיפושי הנפט ועד השלמת מתווה הגז בהובלת הממשלה בשנת 2015. לאחר מכן נבחן את יישום ההסכמים בשנים האחרונות למול הצהרות השותפים בעת החתימה על הסכמי הגז. לאחר שנתאר כיצד חברת החשמל משלמת מחיר גבוה מהמקובל בעולם (תוך רווחי ענק לשותפות תמר⁴), ומדוע הסטאטוס המונופוליסטי הוחרף מאז החתימה על מתווה הגז, נציע שורת צעדים מעשיים אותם יכולים לנקוט הממשלה והרגולטורים על מנת להביא לדיון מחדש במחיר הגז.

---

² טבלת המרה של המדדים המקובלים לגז טבעי מצורפת כנספח 4.
³ Oil & Gas 360, "The Eastern Mediterranean's New Great Game Over Natural Gas". March 2018:

<https://www.oilandgas360.com/eastern-mediterraneans-new-great-game-natural-gas/>

על פי הדו"ח השנתי של דלק קידוחים לשנת 2017, המאגרים המשווערים הינם 313 BCM, עם אפשרות לעוד 58.6 BCM. ראו דלק קידוחים, Delek Drilling, Annual Report 2017, דו"ח של חברת הייעוץ NSA, עמוד 3.

<https://www.delekdrilling.co.il/en/investor-relations/financial-reports>

⁴ שותפות - Partnership

מאגרים קטנים יותר – כריש ותנין – עם פוטנציאל של כ-60 BCM יחד.¹⁰ מאגר תמר מפיך מאז 2013, מאגר לווינתן צפוי להתחיל הפקה בשנת 2019, ומאגר כריש-תנין צפוי להתחיל הפקה בשנת 2021.¹¹

2012: חברת החשמל משלמת מחיר חריג על הגז הטבעי

לאחר גילוי מאגרי תמר, נכנסה שותפות תמר (נובל אנרג'י, דלק קידוחים, קבוצת אבנר, וישראלקו בשליטת קובי מימון) למאמצי פיתוח של שדה הגז. במקביל נכנסה למשא ומתן עם חברת החשמל לגבי חוזה רכישה ארוך טווח, כאשר לכלל המעורבים ברור שחברת החשמל תהיה הלקוח העיקרי של השותפות. תוך הסתייעות ביועצים חיצוניים, חברת החשמל ושותפות תמר כתבו מסמך כוונות ראשוני, לפיו מחיר הגז ייקבע על \$4 תוך הצמדה למחיר הנפט; וכן נקבע כי שותפות תמר תקים במימונה צינור הולכה שני על מנת למנוע תלות מסוכנת בצינור בודד.

אולם, עם החתימה על ההסכם הסופי בין חברת החשמל ושותפות תמר ב-2012 ניכרו מספר שינויים מהותיים: (1) מחיר הבסיס עלה ל-\$5.042; (2) ההצמדה שנבחרה היא למדד מחירי הצרכן בארה"ב (CPI), הצמדה שמשמעותה עלייה קבועה במחיר ולא – כמקובל בשוק הגז הטבעי – הצמדה למדד מחירי האנרגיה; (3) הדרישה להקמת צינור הולכה נוסף הוחלפה בהקמת מאיצים שיאפשרו את הגברת ההולכה בצינור הבודד.¹² כמו כן, נקבע כי מחיר הגז לא יהיה נתון למשא ומתן ב-8 שנים הראשונות לאחר ההפקה, כאשר לאחר תקופה זו ניתן לבצע תיקון של עד 25% לכל כיוון.

את ההחמרה בתנאים (מנקודת מבטה של חברת החשמל) בין מסמך הכוונות הראשוני להסכם הסופי ניתן להסביר בכמה סיבות. ראשית, בשנים 2011-2012 רצף פיגועי טרור הפסיקו את הזרמת הגז הטבעי ממצרים. שנית, מאגרי שותפות "תטיס" נגמרו מוקדם מהצפוי, מכיוון שהוגברה ההפקה מהם לאור היעדר הגז המצרי. כך נוצר מצב של משבר אנרגיה במשק הישראלי, אשר שם את חברת החשמל בנקודת חולשה למול שותפות תמר. דו"ח מבקר המדינה

¹⁰ ארז צדוק, "כל מה שרצייתם לדעת על מתווה הגז ב-10 נקודות". דה מרקר, אוגוסט 2015: <https://www.themarker.com/blogs/erezadok/BLOG-1.2710093>

¹¹ בין 2006 ל-2011 העניקה הממונה על ההגבלים העסקיים דאז, רונית קן, לחברות דלק, אבנר, רציו ונובל אנרג'י פטור מהסדר כובל, חרף שליטתם על כל מאגרי הגז של ישראל. ב-2013 קן מונתה לדירקטורית בחברת רציו, מה שעורר עיון מחודש וביקורת באשר לנימוקיה לפטור את החברות הנ"ל ממגבלות של הסדר כובל.

¹² אריאל אטיאס ותומר קורנפלד, Bizportal - "החוזה בין 'תמר' וחברת החשמל עשוי להגיע לסכום של 23 מיליארד דולר". מרץ 2012: <http://www.bizportal.co.il/gazandoil/news/article/310615>

הגדיר את הרעת התנאים הזו, בין מכתב הכוונות הראשוני להסכם הסופי, כמחדל מצד חברת החשמל, אשר יעלה לציבור בישראל 2.2-2 מיליארד דולר.¹³

ממחאה ציבורית למתווה הגז

לאחר גילוי מאגרי הגז הגדולים, הוקמה ועדת ששינסקי על ידי שר האנרגיה במטרה לבחון את מדיניות הממשלה בנושא הגז הטבעי, ובפרט את מיסוי הגז. ברקע לכך, הייתה עלייה משמעותית בקשב הציבורי לתחום זה, ובפרט בביקורת שנמתחה על גובה התמלוגים – 10.6% בלבד – אותם גובה המדינה על פי חוק משק הגז הטבעי, התשס"ב-2002. ביקורת זו השתלבה עם המחאה החברתית הרחבה של קיץ 2011, אשר האשימה את הממשלה בשירות בעלי הון על חשבון האינטרס הציבורי.

בהשפעת המחאה, הוחלט על הטלת היטל רווחי נפט – מס הדרגתי שעולה ומגיע עד כדי 45% מהרווחים. מסקנות ועדת ששינסקי אוחדו עם מסקנות ועדת צמח,¹⁴ שדנה במגבלות על יצוא הגז, ועובדו לכדי "מתווה הגז" שנחתם בשנת 2015.¹⁵ לצד הטלת היטל רווחי היתר, המתווה אישר את הסטטוס המונופוליסטי של שותפות "תמר" תוך מגבלות מסוימות, במרכזן החיוב למכור חלק מאחזקותיהן במאגרים "תמר" ו"כריש-תנין" לצד שלישי שאיננו קשור אליהן. בכירי הממשלה סיכמו כי המתווה "יכניס מאות מיליארדי שקלים לאזרחי המדינה".¹⁶

---

¹³ אבי בר-אלי, "המבקר מאשר: חוזה הגז של חברת החשמל - המחדל היקר בתולדות המדינה". דה-מרקר, מאי 2017 : <https://www.themarker.com/dynamo/1.4101325> . לקריאת דו"ח מבקר המדינה : https://www.mevaker.gov.il/he/Reports/Report_587/b247e2f4-52a7-4b09-a203-fb1c3618774d/N303-iec.pdf

¹⁴ ועדת צמח קבעה כי BCM 450 ממאגרי תמר ולוויתן יישמרו למשק הישראלי, והשאר יותר לייצוא. המספר הועלה על ידי הממשלה ל-BCM 540 בהחלטת ממשלה 442.

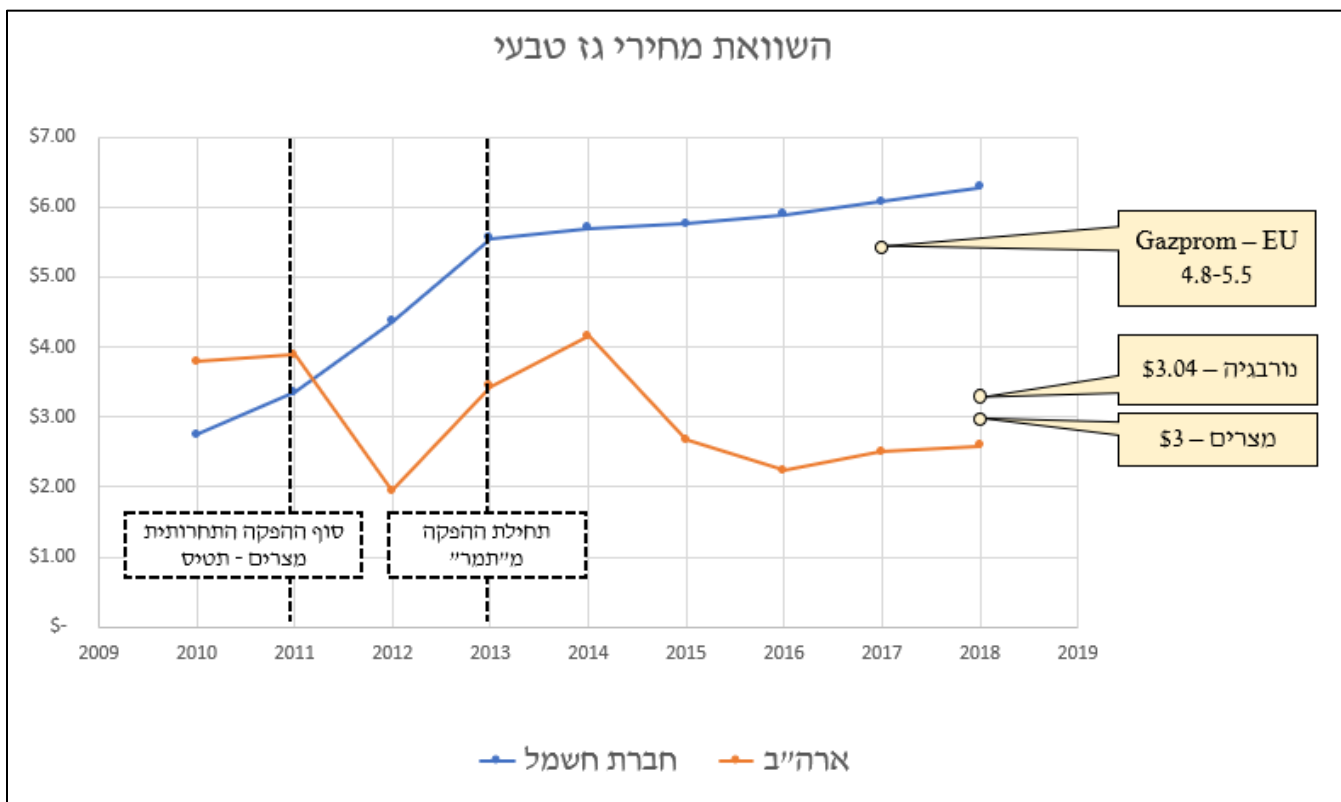
¹⁵ https://www.gov.il/he/departments/policies/2015_dec476

¹⁶ Ynet, "ניתניהו: מתווה הגז יוזיל את יוקר המחיה". 13 באוגוסט 2015. <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4690457,00.html>

ארבע שנים אחרי מתווה הגז: מה למדנו?

במבט לאחור, עשור לאחר גילוי מאגרי הגז הענקיים, ניתן לסמן מספר תובנות עיקריות לגבי משק הגז הטבעי בישראל בכלל ולגבי מתווה הגז בפרט.

1. חרף הצהרות בכירי ממשלה, ראשי חברת החשמל ונציגי שותפות תמר, לא הייתה הוזלה במחיר הגז הטבעי. על פי הדו"חות הכספיים של חברת החשמל, בשנת 2011 עלות הגז הטבעי הייתה נמוכה בכ-20% מאשר בשנים 2013-2017, השנים של הפקת "תמר". ב-2011, כאמור, עדיין התקיימה תחרות מסוימת בין הגז המצרי לגז משותפות "תטיס", שמהווה בתורה הסבר למחיר הנמוך.¹⁷

בין השנים 2013-2017, מחיר הפקת חשמל מפחם היה נמוך יותר מאשר גז טבעי, ב-30% בממוצע.¹⁸

¹⁷ מבוסס על נתונים מהדו"חות הכספיים השנתיים 2012-2017. מרבית הדו"חות נגישים באתר חברת החשמל וחלקם זמינים בחיפוש אינטרנטי. <https://www.iec.co.il/investors/pages/financialreportslist.aspx>

¹⁸ מבוסס על הדו"חות הכספיים השנתיים של חברת החשמל שזמינים עד 2017. ככל הנראה גם ב-2018 מחיר הפחם היה נמוך יותר מהגז.

עם זאת, בשנים אלו תעריפי החשמל ירדו משמעותית: מ-55.6 ש"ח ל-KWh¹⁹ בשנת ____ ל-48.65 ש"ח ל-KWh ב-2017.²⁰ כיצד ייתכן שהייתה הוזלה משמעותית בתעריף לצרכן כאשר לא הייתה הוזלה במחיר הגז? התשובה היא שאין קשר ישיר בין מחיר הגז אותו משלמת חברת החשמל לבין תעריף החשמל לציבור: תעריף החשמל נקבע על ידי רשות החשמל, ומושפע מאינטרסים של חברי הממשלה. נזכיר כי חברת החשמל היא חברה ממשלתית: היא איננה מחויבת להתנהל ברווחיות, שכן חובותיה מכוסים על ידי הקופה הציבורית. כך, במקום שמחיר הגז יבוא לידי ביטוי בתעריף החשמל, הוא מתבטא בתשלומי המסים, המממנים בצורה עקיפה את ההפסדים של חברת החשמל ואת הרווחים של שותפות תמר.²¹ יו"ר דירקטוריון חברת החשמל ניסה ב-2017 לגייס תמיכה ממשלתית וציבורית לתיקון מחיר הגז הטבעי כדי למנוע התייקרות בתעריפי החשמל.²²

2. **הרווחים התפעוליים של שותפות תמר – אחרי תשלום תמלוגים (למדינה ולבעלי עניין) – הסתכמו ב-6.66 מיליארד דולר בשנים 2013-2018.**²³ בכל השנים הללו חברת החשמל הייתה הצרכן העיקרי של הגז הטבעי מ"תמר". הרווחים הללו מהווים השבה מלאה של סכום ההשקעה של שותפות תמר, עם רווח של מעל 100%. נזכיר שמרבית ההשקעה בתמר – 3 מיליארד דולר מתוך 3.1 מיליארד דולר²⁴ – הייתה בסיכון אפסי (אחרי גילוי הגז וחתימת ההסכם עם חברת החשמל).²⁵

בתקופה זו, ובשונה מהפרסומים בכלי התקשורת סביב ועדת ששינסקי, שותפות תמר לא שילמו סכום משמעותי מרווחיהן למדינה ויחלו לשלם את היטל רווחי היתר רק בשנת 2020. לפי אתר הרשות לניירות ערך,²⁶ בשנת 2017 החברות בשותפות דלק קידוחים שילמו מס של 14,925,000 ש"ח, כאשר הרווח הנקי לאחר מס עמד על 2,833,309,000 ש"ח (המשקף אחזקה של כ-26% ממאגר תמר) – כחצי אחוז.

¹⁹ קילו-ווט לשעה.
²⁰ <https://www.iec.co.il/homeclients/pages/previoustariffs.aspx> . ב-2019 הייתה העלאה של תעריף החשמל ל-49.08 אגורות לקוטי"ש
²¹ הדר חורש, "חברת החשמל מנסה לפתח את חוזה הגז מול השותפות במאגר תמר". מעריב, יוני 2017: <https://www.maariv.co.il/journalists/Article-589890>
²² הדר חורש, "חברת החשמל מנסה לפתח את חוזה הגז מול השותפות במאגר תמר". מעריב, יוני 2017: <https://www.maariv.co.il/journalists/Article-589890>
²³ נתון זה מחושב על בסיס הדו"חות הכספיים של חברת דלק קידוחים בשנים 2016-2018, כאשר בשנת 2018 מדובר בדו"חות רבעוניים של שלושת הרבעונים הראשונים, וכן על דו"חות חברת החשמל בשנים 2012-2017. הדו"חות הכספיים של חברת נובל אנרג'י נבחנו, אולם בשל קושי בהבחנה בין נכסי החברה בישראל לבין אתרים נוספים, תרומתם לניתוח זה מוגבלת.
²⁴ סך השקעות הפיתוח של מאגר תמר, מתוך מצגת של דלק קידוחים (שקף 6): https://www.delekdrilling.co.il/sites/default/files/media/document/field_pt_pdf/Delek%20Drilling%20presentation%20at%20the%20JP%20Morgan%202018%20Global%20Emerging%20Markets%20Corporate%20Conference.pdf
²⁵ ראיון עם מנהל הפיתוח העסקי של נובל אנרג'י בישראל, מר בנימין זומר: <https://mida.org.il/2015/07/06/%D7%A1%D7%90%D7%92%D7%AA-%D7%94%D7%92%D7%96-%D7%92%D7%A8%D7%A1%D7%AA-%D7%A0%D7%95%D7%91%D7%9C-%D7%90%D7%A0%D7%A8%D7%92%D7%99/%D7%90%D7%A0%D7%A8%D7%92%D7%99>
²⁶ <https://maya.tase.co.il/company/475>

הסיבה להיעדר תקבולי מס מהיטל רווחי היתר, למרות ההצהרות סביב ועדת ששינסקי, נעוצה במבנה המס. אמנם המס עשוי להגיע בסופו של דבר לכדי כ-45%, אולם זאת רק לאחר השבה של ההשקעה הראשונית בנוסף לרווח של מעל 100%. על פי דו"חות שותפות תמר, רק בשנת 2020 תחל השותפות לשלם היטל רווחי יתר.²⁷

בין תמלוגים, היטל רווחי נפט, ומס חברות:

התשלום של שותפות תמר לממשלת ישראל מגיע מכמה מקורות. ראשית, **תמלוגים**: אחוז ממכירות הגז – שהועלו במסגרת ועדת ששינסקי ל-12.5%. שנית, **היטל רווחי נפט**, המחושב באופן מורכב: ראשית יש החזרה של כלל הוצאות ההשקעה של שותפות תמר, לרבות מרכיב סיכון. רק לאחר השבת כל סכום ההשקעה, רכיב הסיכון וכן רווח של 130-180% - יש עלייה הדרגתית בתשלום היטל זה, אשר מגיע, בסופו, לכ-45%. **מס חברות** הינו המס המשולם על ידי החברה על רווחיה, כלומר סך ההכנסות פחות סך ההוצאות. ייתכן מצב בו אחת מחברות שותפות תמר, לדוגמא דלק קידוחים, מרוויחה משמעותית ב"תמר" אך בשל הוצאות לא קשורות – לדוגמא פיתוח ב"לוויתן" – היא נמצאת בשנה מסוימת בהפסדים; במקרה זה, דלק לא תשלם מס חברות.

3. **הסטאטוס המונופוליסטי של שותפות תמר הוחרף**, תוך מניעת הסיכוי לתחרות על צרכני הגז בישראל, במרכזם חברת החשמל:

א. בקיץ 2018 שותפות תמר רכשה את השליטה בחברת EMG, חברה הרשומה במצרים ושולטת בצינור הגז בין סיני לאשקלון.²⁸ ברכישה זו, שותפות תמר למעשה מונעת מראש אפשרות של תחרות מצד מפיקות גז מצריות. שדה הגז Zohr שנמצא ב-2015 במצרים מכיל כמות עצומה של גז המופק בשיתוף החברה האיטלקית Eni. ניתן היה למכור את הגז הזה לחברת החשמל במחיר נמוך משמעותית מהמחיר שבו חברת החשמל רוכשת גז משותפות תמר, בהתבסס על מערכת הצינורות של חברת EMG. נכון למרץ 2019, אישור העסקה הזו מותנה באישור הממונה על התחרות.²⁹ כלומר, כאשר שותפות תמר רוכשת תשתית צינורות לכאורה לטובת ייצוא, הן במקביל מסכלות אפשרות של ייבוא.

²⁷ מתוך דו"ח העתודות שהוגש על ידי שותפות תמר לרשות לניירות ערך, עמוד 7.
<https://maya.tase.co.il/reports/details/1214241/2/0>

²⁸ Yaacov Benmeleh and Mirette Magdy, "Israel, Egypt Gas Partners Buy Control of Key Export Pipeline." Bloomberg, September 27, 2018. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-09-27/delek-noble-and-egypt-sign-518-million-emg-gas-pipeline-deal>

²⁹ ליאור גוטמן, "דלק, נובל אנרג'י ואיסט גז המצרית רוכשות 40% מצנרת הגז המושבתת של EMG". כלכליסט, 27 בספטמבר 2018: <https://www.calcalist.co.il/markets/articles/0,7340,L-3746582,00.html>

ב. בשנת 2016, התבצע מיזוג בין קבוצת אבנר לדלק קידוחים, שתיים מהשותפות במאגר תמר.³⁰ מיזוג זה מעצים את ריכוז השליטה במאגר אצל קבוצת דלק, אשר שלטה חלקית בקבוצת אבנר כבר משנת 2000.

4. לא ברור באיזו מידה החברות בשותפות "תמר" עמדו בהתחייבויותיהן להפחית את שליטתן במאגר תמר. מתווה הגז דרש מ"נובל אנרגיי" ו"דלק קידוחים" למכור חלק מאחזקותיהן במאגר תמר לצד שלישי שאיננו קשור אליהן או למאגר "לוויתן", בפיקוח הממונה על הנפט במשרד האנרגיה והממונה על ההגבלים העסקיים (כיום הממונה על התחרות). בפועל, הן מכרו את חלקיהן לחברת תמר פטרוליום, אשר בבעלות חלקית של קבוצת דלק – בניגוד לדרישה של "צד שלישי בלתי קשור". לא פורסמו כל דברי הסבר מטעם הרגולטורים בדבר אישור העסקה.

5. ועדות ממשלתיות בנושא הגז – דנים בטפל ומתעלמים מהעיקר:

כפי שתואר לעיל, חברת החשמל משלמת מחיר גבוה ביותר הנובע ממספר סוגיות: (1) מחיר הבסיס הגבוה, מעל \$5; (2) ההצמדה החריגה למדד המחירים לצרכן בארה"ב, ולא למדד מחירי אנרגיה; (3) העצמת המצב המונופוליסטי ממנו נהנית שותפות תמר. עם זאת, הדיונים הממשלתיים בהובלת משרד האנרגיה, אשר הביאו לשולחן נציגים מכלל הגופים הרלוונטיים, לא דנו באף אחד מהנושאים הללו.

ועדת צמח, וכן דיוני ההמשך ליישום מסקנותיה, עסקו בעיקר בסוגיית הייצוא והבטחת עתודות הנפט, תוך דיון בשאלה איזה אחוז מההפקה מעל BCM 450 תותר לייצוא. ממשלת ישראל דרשה העלאה של הסכום, לכדי BCM 540 שיובטחו למשק הישראלי.³¹ אולם עם השנים ניכר שמדובר בדיון טפל, העוסק למעשה בשאלה אם להבטיח את מאגרי הגז ל-60 שנה או ל-70 שנה (גם אם בדיוני הוועדה צוין, תוך עיוות הנתונים, שמדובר במאגרים ל-20 שנה).

סוגיה נוספת היא המאמצים לפצל את שותפות תמר, לרבות הניסיון לפצל את הבעלות בין המאגרים הגדולים תמר ולויתן, והדרישה להוציא את המאגרים הקטנים – כריש ותנין – מרשות שותפות תמר. דרישה זו איננה נוגעת בליבה:

(1) מאגרי תנין וכריש זניחים לעומת תמר ולויתן, ולא צפויים להפיק עד שנת 2021.

³⁰ דו"חות כספיים של דלק קידוחים לשנה 2016, עמ' A-2.

³¹ פרוטוקול הבחינה התקופתית של מסקנות ועדת צמח – דיון ראשון 21 בינואר 2018, עמ' 1: https://www.gov.il/BlobFolder/reports/periodic_examination/he/protocol_1_210118.pdf

(2) מכיוון שניתנת לשותפות תמר ארכה משמעותית בהורדת שליטתה במאגר תמר, החברות בשותפות יכולות למקסם את רווחיהן בתקופת המעבר, ולשאוף "לרוקן את תמר" לפני שזכויותיהן במאגר זה נגמרות. לאחר שימצו את תמר, תתחיל השותפות להרוויח מ"לוותן".

היעד: להביא לדיון מחודש במחיר הגז

מחיר הגז כאמור נקבע במסגרת ההסכם בין שותפות תמר לחברת החשמל, והפך לקבוע במתווה הגז. גם בקרב המתנגדים למתווה הגז לעתים נשמעת הטענה שלא ניתן לחדש את המשא ומתן סביב מחיר הגז ללא פנייה לבוררות בינלאומית או התערבות בית המשפט העליון. **לא כך המצב: אפשר, וצריך, להוריד את מחיר הגז גם לפני נקודת העדכון המוסכמת ב-2021.**

ראשית, חברות הגז עצמן מבינות שמחיר הגז צריך לרדת. בדו"ח שהוגש לרשות ניירות ערך בפברואר 2019 על ידי דלק קידוחים כבר מצוינת הנחה שתהיה ירידת מחיר של 17.5% ב-2021 (המועד בו הוסכם שיהיה עדכון של המחיר).³² שנית, ובניגוד לטענה ש"ההסכם סגור וחלוט", בפברואר הוסכם על שינוי במנגנון ההצמדה של המחיר³³ – אותו מנגנון שהוסכם ב-2012 וגרם לעלייה של עשרות אחוזים במחיר.

לרשות המדינה כלים רבים אשר ניתן להפעיל כדי להביא את השותפות חזרה לשולחן המשא ומתן, הן לגבי מחיר הבסיס והן לגבי שיטת ההצמדה:

1. **יש למזער את רכישת הגז הטבעי משותפות תמר.** על פי החוזה בין חברת החשמל לשותפות תמר ישנה כמות מינימאלית של גז טבעי שחברת החשמל מחויבת לרכוש, הסכם המכונה TOP (Take or Pay). כלומר, לא ניתן להפסיק לרכוש גז טבעי משותפות תמר מכיוון שהתשלום יתבצע בכל מקרה. **אולם, כיום חברת החשמל רוכשת כמות הגדולה באופן משמעותי מהכמות המינימאלית שהיא התחייבה לרכוש.** הכמות המינימאלית לרכישה הינה BCM 42.5 על פני 15 שנים, כאשר המינימום השנתי עומד על 2.5 עד BCM 3.5 (תלוי בשנה).³⁴ הסכום אותו רוכשת חברת החשמל בפועל נוסף ל-5 BCM בשנה, כלומר משמעותית מעל הנדרש.

2. המתחרה הפוטנציאלית המשמעותית ביותר לשותפות תמר היא כאמור **מצרים**. אמנם הצינור של חברת EMG בין סיני לאשקלון הושבת ב-2011, אך לפי הערכות דלק קידוחים

³² דו"ח עתודות מטעם שותפות תמר לרשות ניירות ערך, עמוד 3: <https://maya.tase.co.il/reports/details/1212897/2/0>

³³ <https://www.davar1.co.il/174216/>

³⁴ חברת החשמל, דו"ח שנתי 2016, פרק ג' עמודים 135-137.

עצמה העלות להשבת הצינור לפעילות היא כ-30 מיליון דולר³⁵, סכום זעום בעולם הגז הטבעי. יש לפעול להשבת הייבוא ממצרים, אשר להערכתנו יוריד את עלויות חברת החשמל ב-400 מיליון דולר בשנה לפחות.

3. שותפות תמר חתמה בספטמבר 2018 על חוזה לרכישת 39% מחברת EMG, השולטת בצינור הגז בין סיני לאשקלון. מדובר בחוזה שמשמעותו ביטול אפשרות התחרות מצד מצרים, ועל הממונה על התחרות, בגיבוי הממשלה, לא לאשר את הרכישה.
4. לחברת החשמל מתקן לגז נוזלי, בעל קיבולת משמעותית. כרגע המתקן משמש להשלמת פערים בלבד במקרה של חוסרים מ"תמר", ואכן בשנת 2017 רק 5% מהחשמל הופק מגז נוזלי. עם צניחת מחירי הגז נוזלי בעולם, יש להגביר את ההפקה ממתקן זה.
5. כפי שהוסבר לעיל, מכירת אחזקות "נובל אנרג'י" ו"דלק קידוחים" לתמר פטרוליום לא עומדת בלשון ההחלטה ב"מתווה הגז". על הממשלה להגביר את הפיקוח על יישום מתווה הגז.
6. יש להסיר חסמים על הפקת אנרגיה סולרית, אשר תלויים במכסים הנקבעים במשרד האנרגיה.
7. יש להגדיר את התלות הלאומית בשדה תמר – מקור בודד, המזרים גז טבעי על גבי צינור בודד – כסכנה לביטחון המדינה. יש לפתח בהקדם צינור נוסף, בין אם כמוסכם במקור על ידי שותפות תמר תוך הכרה בהשקעה למס, או על ידי הממשלה תוך קיזוז עלות ההקמה של הצינור מחוב הגז של חברת החשמל מול שותפות תמר.

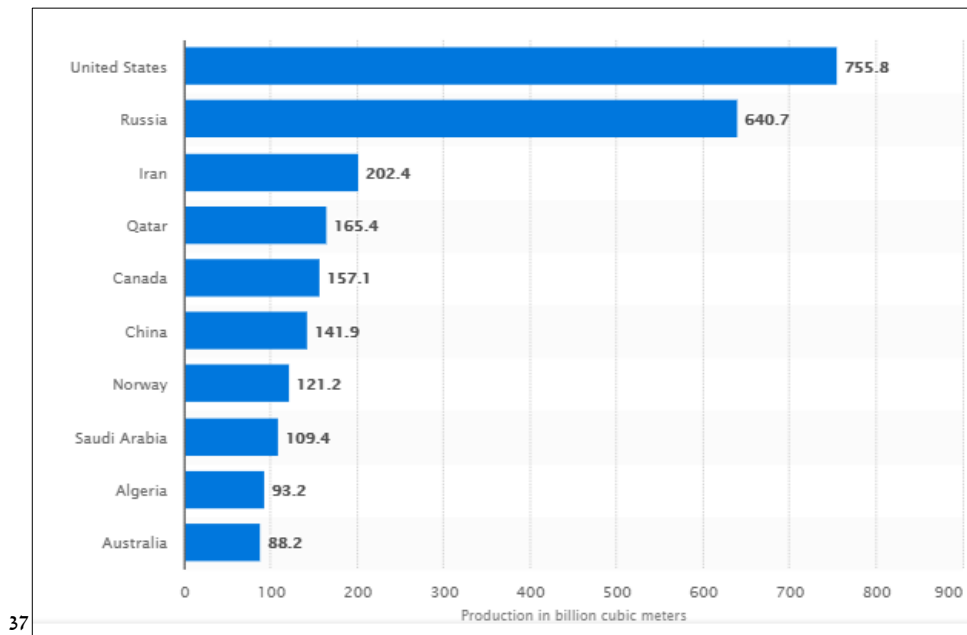
³⁵ "התקשרות בהסכמים לרכישת מניות EMG ולרכישת זכויות בצינור EMG" – מתוך אתר דלק קידוחים, דיווחים מיידיים 2018 (27.9.2018), עמ' 3.

נספחים

נספח 1: משק הגז הטבעי העולמי

על מנת להעריך את הסכמי הגז בישראל, חשוב להבין נקודות עיקריות לגבי משק הגז הטבעי העולמי אשר יהוו בסיס להשוואה.

השימוש בגז טבעי נמצא בעלייה הדרגתית ברחבי העולם, של כ-2.6% בשנה מאז 2009, בשל יתרונותיו: מחירו והזיהום המופחת בהשוואה לפחם, מזוט וסולר (נפט). בשנת 2017 הפקת גז טבעי העולמית הגיעה לכדי 3,768 BCM (מיליארד מטר מעוקב).³⁶

גרף 1: יצרניות הגז הטבעי המובילות בעולם

היחידה המקובלת ביותר לתמחור גז טבעי הינה בדולרים למיליון BTU (מדד אנרגיה), או \$/MMBtu.

אין מחיר אחד לגז בכל רגע נתון. חלק מהגז משווק בחוזים קצרי טווח בשווקים ייעודיים לגז, כאשר השוק היעיל והתחרותי ביותר הוא שוק Henry Hub בארה"ב. מכיוון שהשוק האמריקאי מכיל יצרנים וצרכנים רבים של גז טבעי, המחיר הינו תחרותי ונע סביב \$2-\$3.5.³⁸ שוק מרכזי נוסף הוא שוק TTF בהולנד. המחירים הגבוהים ביותר בעולם הם באיחוד האירופי, צרכן גז

³⁶ International Energy Agency. "Natural Gas Information: Overview 2018". <https://webstore.iea.org/natural-gas-information-2018-overview>

³⁷ <https://www.statista.com/statistics/264771/top-countries-based-on-natural-gas-production/>

³⁸ Jean-Francois Seznec, 2019. *Meeting Asian LNG Demand*. Atlantic Council: p. 16. https://issuu.com/atlanticcouncil/docs/meeting_asian_lng_demand; NGIdata

גדול עם הפקה עצמית מועטה; המחירים שם נעים סביב \$4.8 - €7.9³⁹ (ראו נספח 2 – מחירי גז טבעי בעולם).

לצד חוזים קצרי טווח המרוכזים בשווקים (Hubs), עסקאות גז רבות נקבעות בחוזים ארוכי טווח. מדובר במאפיין הכרחי, מכיוון שהמחיר של פיתוח שדה גז הינו גבוה ומשקיעים מבקשים להבטיח את הכנסותיהם העתידיות על מנת לקדם פיתוח של שדה גז (כמו בשדה "תמר"). עם זאת, מקובל במסגרת החוזה להצמיד את מחיר הגז למדד אנרגיה כלשהו. המדד המקובל היסטורית הינו למדד מחירי נפט, אולם עם התפתחות שווקי הגז הייעודיים (Hubs) מקובל כיום להצמיד את המחיר למדד בשווקים אלו.⁴⁰

מרבית הגז הטבעי נמכר על גבי תשתית צינורות, כאשר כ-10% עוברים תהליך הנזלה ונמכרים כ-LNG (גז טבעי נוזלי) על גבי ספינות.⁴¹ יצואניות ה-LNG הגדולות ביותר הן אוסטרליה וקטאר.⁴² הפקת חשמל מ-LNG דורשת שלבים נוספים: הנזלה והשבה למצב גז – תהליכים מורכבים הדורשים מתקנים ייעודיים. על כן, נהוג להעריך כי תהליכי הפקת LNG מוסיפים 2 עד 4 דולרים למחיר הגז.⁴³

העלות להפקת גז טבעי מחולקת לשלבים שונים. השלב הראשון הוא **שלב החיפוש**, כאשר בחיפוש ימי הכוונה לקידוח בנקודה בה לפי הערכות גיאולוגיות יש סבירות מסוימת למציאת גז טבעי. שיפור בטכנולוגיות החיפוש בעשורים האחרונים הקטין דרמטית את הסיכון בפרויקט מסוג זה. פרויקט קידוח עולה כמה עשרות מיליוני דולרים, ומבצעים אותו רק בהינתן סיכויי הצלחה סבירים (20-40%). לאחר גילוי הגז, מגיע השלב האינטנסיבי ביותר מבחינת השקעה – **שלב הפיתוח**, הכולל הקמת אסדה ומערכת הולכה (צינורות) של הגז מהשדה ועד הצרכן. שלב הפיתוח עולה מיליארדי דולרים, אך הסיכון הינו אפסי – תזרים הכנסה ודאי צפוי לאחר ההשקעה, כאשר המפיק והצרכנים חותמים מראש על חוזה ארוך טווח על מנת להבטיח זאת. לאחר שלב הפיתוח מגיע **שלב ההפקה**, בו המחירים יורדים משמעותית ומרוכזים בתפעול ותחזוקה של מערכת ההפקה וההולכה. בשלב ההפקה אין למעשה הוצאות משתנות – העלויות זהות בין אם המערכת בהפקה מלאה או בהפקה חלקית.

³⁹ Bloomberg.com; [Equinox official statements](http://Equinox.officialstatements.com).

⁴⁰ Luca Franza, "Long Term Gas Import Contracts in Europe". CIEP (2014), pp. 10-20. http://www.clingendaelenergy.com/inc/upload/files/Ciep_paper_2014-08_web_1.pdf

⁴¹ Jean-Francois Sez nec, 2019. *Meeting Asian LNG Demand*. Atlantic Council: https://issuu.com/atlanticcouncil/docs/meeting_asian_lng_demand

⁴² Reuters: "Australia grabs world's biggest LNG exporter crown from Qatar in Nov". December 10, 2018. <https://www.reuters.com/article/us-australia-qatar-lng/australia-grabs-worlds-biggest-lng-exporter-crown-from-qatar-in-nov-idUSKBN1O907N>

⁴³ מתוך מצגת של חברת Jefferies LLC המתמחה בהשקעות בתחום הגז הנוזלי משנת 2012. אתר החברה: <https://www.jefferies.com>. הכוונה למחיר ל-MMBtu.

גם כאשר מחיר הגז הטבעי נקבע מראש, ותוך הצמדה, מחירי הגז נתונים למשא ומתן מתמשך. לעתים נדרשת בוררות, אך מקובל יותר לקיים מו"מ פרטי. מניתוח תהליכי מו"מ מהעשור האחרון, באופן כללי יצרניות הגז הטבעי הן שמנסות לשמר את השיטות המיושנות של תמחור הגז, ובפרט קשירתו במחיר הנפט; לעתים יצרניות הגז מסכימות להורדה במחיר כל עוד נשמר הקישור לנפט. חברת Gazprom הרוסית, לדוגמה, אפשרה סביב 2011-2013 מספר הוזלות של 7%-20% כתוצאה מירידה במחירי הגז, תוך שמירה על סודיות האם ההוזלה היא בשל הפחתת התלות של מחיר הגז במחיר הנפט או כתוצאה מסיבה אחרת. בהסכם בין חברות הגז Eni האיטלקית ו-Gazprom לשני הצדדים הזכות לפתוח מחדש את סוגיית המחיר, וגם החברה הצרפתית GdF אימצה "גישת תמחור דינמית"⁴⁴.

הגז הטבעי במצרים בשדה Zohr: פרויקט מקביל ל"תמר" ו"לוויתן"

בקרב שדות הגז הישראליים התגלה בשנת 2015 שדה גז נוסף במים הכלכליים של מצרים: שדה הגז Zohr (ראו מפה). בעוד למצרים היסטוריה כמפיקת גז, עם חברת גז ממשלתית ומתקני הנזלה, עד גילוי שדה הגז Zohr היא מצאה עצמה כיבואנית גז טבעי, בשל היעדר הפקה מספקת. לפי התחזיות הנוכחיות, בזכות Zohr מצרים תייצא גז לפחות עד שנת 2023;⁴⁵ אך מכירה של מספר זיכיונות חיפוש לאחרונה לחברות אנרגיה מערביות⁴⁶ מחזקת את ההערכה שמצרים תייצא גז גם לאחר מכן.

שדה Zohr פותח על ידי חברת Eni האיטלקית במחיר של 7 מיליארד דולר, מחיר גבוה בשל התנאים הקשים ובפרט העומק של הקידוח בשדה Zohr – 4.3 ק"מ מתחת לאדמה ו-1.4 ק"מ מתחת לפני הים.⁴⁷ השדה גדול משדה "לוויתן" ומכיל כ-850 BCM.⁴⁸

ההסכם בין חברת Eni לחברה המצרית הממשלתית הינו פרטי, אולם חלק מפרטיו ידועים. Eni זכאית להחזר על השקעתה, 20% מסכום ההשקעה כל שנה, דהיינו \$1.4 מיליארד. אם ההכנסות יעלו על סכום זה, לאחר השבת ההשקעה פלוס ריבית, ההכנסות מתחלקות בין החברה הממשלתית המצרית לחברת Eni, כאשר Eni זכאית ל-31% מההכנסות והשאר למדינה דרך החברה הממשלתית. Eni מוכרת את הגז לחברות ממשלתיות מצריות במחיר של \$4-5, כתלות

⁴⁴ Franza, pp. 8-18.

⁴⁵ מתוך [מצגת](#) לכנס משקיעים קבוצת דלק, נובמבר 2018.

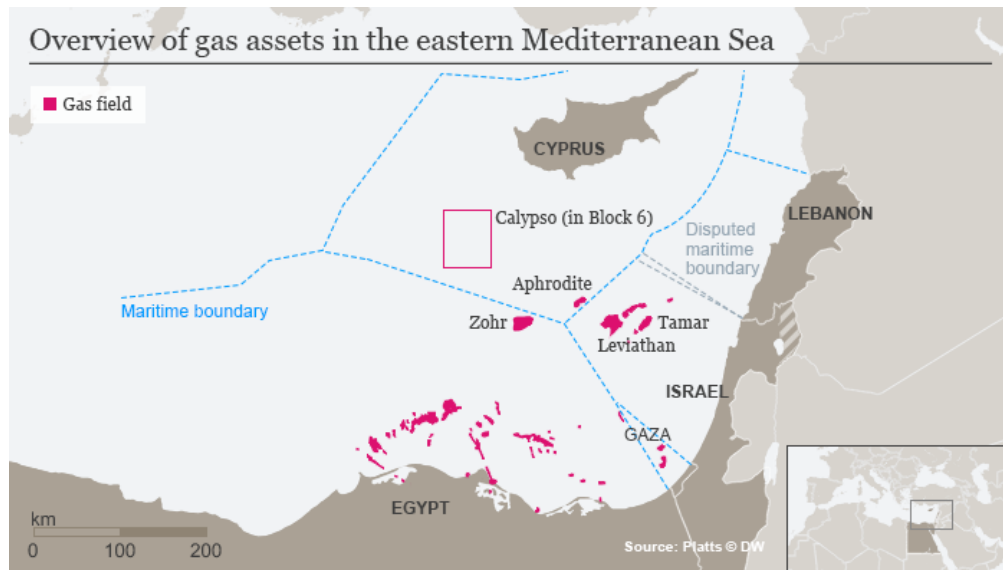
⁴⁶ Reuters, 12 February 2019. "Egypt plugs hub status as Shell, Eni, Exxon win energy concessions". <https://www.reuters.com/article/us-egypt-energy-tender/egypt-plugs-hub-status-as-shell-eni-exxon-win-energy-concessions-idUSKCN1Q115S>

⁴⁷ Jean-Francois Seznec and Samer Mosis, "The Zohr Gas Field: A Boon for Egypt". The Middle East Institute (2015).

⁴⁸ Eni press release: https://www.eni.com/en_IT/media/2015/08/eni-discovers-a-supergiant-gas-field-in-the-egyptian-offshore-the-largest-ever-found-in-the-mediterranean-sea

במחיר הנפט,⁴⁹ כאשר בפועל המחיר הינו \$4. לפי מחקר של אוניברסיטת אוקספורד, המחיר אותו משלמים יצרני החשמל, לאחר שחלק מהגז ניתן במחירים נמוכים מ-\$4, הינו \$0.3.⁵⁰

⁴⁹ Middle East Institute: Seznec & Mosis, p. 2.

לפי הערכות של מומחים בתחום, המחיר האמיתי הינו נמוך יותר, ועומד על כ-\$2.5, מכיוון שהמחיר של \$4.8-5 מתייחס לסכום עד החזר ההשקעה של Eni, ולאחר מכן המחיר יורד משמעותית.

⁵⁰ Mostefa Ouki (2018). *Egypt - a return to a balanced gas market?* Oxford Institute for Energy Studies, June 2018.

נספח 2 – מחירי גז טבעי בעולם:

מקור	מחיר	לקוח	יצרן \ שוק
Atlantic – Seznec Council , p. 16 ⁵¹ אתר NGIDData ⁵²	בין בין 2\$-3.5\$ במוצע	יצרניות חשמל ותעשייה	ארה"ב – Henry Hub, שוק הגז המרכזי
Oilprice.com ⁵³ Bloomberg.com ⁵⁴	4.8\$ - 5.7\$	מדינות אירופה	רוסיה (Gazprom)
Oxford ⁵⁵	3\$	חברות חשמל ממשלתיות מצריות	ENI בשיתוף עם מצרים
דו"חות כספיים של החברה ⁵⁶	7.04\$ (2018) 3.04\$ (2018) הפער במחירים נובע מהיצע וביקוש: לארה"ב ייצור גז טבעי גדול ועל כן הייבוא מנורבגיה במחיר נמוך.	אירופה ארה"ב	Equinor (חברת אנרגיה ממשלתית נורבגית)
מחקר CIEP ⁵⁷ עמ' 21	7.04€ - 7.9€	יצרני חשמל ותעשייה אירופאים	TTF (hub) הגז (ההולנדי)
Oxford Institute for Energy Studies	~4\$	BOTAŞ (מונופול הגז הממשלתי התורכי)	Gazprom
הרצאה של פרופסור פרנסואה סזנק – מומחה עולמי	1.40\$/MMBtu עבור גז טבעי	איחוד האמירויות	קטאר
דו"ח של ה-IGU, International Gas Union ⁵⁸	בין 4.05\$ ל-9\$ עבור גז נוזלי (כאמור – מכיל כ-3\$ עלות המרה)	כלל שווקי אסיה	ממוצע בשווקי אסיה, 2017

⁵¹ https://issuu.com/atlanticcouncil/docs/meeting_asian_lng_demand

⁵² https://www.naturalgasintel.com/data/data_products/weekly?location_id=SLANGPL&region_id=south-louisiana

⁵³ <https://oilprice.com/Energy/Energy-General/Europes-Gas-Game-Just-Took-A-Wild-Twist.html>

⁵⁴ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-04-25/germany-s-10-billion-gas-bill-shows-perks-of-close-russia-ties>

⁵⁵ Mostefa Ouki, *Egypt – a return to a balanced gas market?* Oxford Institute for Energy Studies (June 2018), p. 16.

⁵⁶ <https://www.equinor.com/content/dam/statoil/documents/quarterly-reports/2018/q4-2018/equinor-financial-statements-and-review-q4-2018.pdf>

⁵⁷ http://www.clingendaelenergy.com/inc/upload/files/Ciep_paper_2014-08_web_1.pdf

⁵⁸ International Gas Union, "2017 World LNG Report." 2017. Page 4. Available online: https://www.igu.org/sites/default/files/103419-World_IGU_Report_no%20crops.pdf

נספח 3 – הערכת תזרים הכנסות, הוצאות ורווחים של שותפות תמר, 2013-2018:

2018	2017	2016	2015	2014	2013	שנה
\$ 1,654,892,922.31	\$ 1,797,131,066.91	\$ 1,734,480,000.00	\$ 1,900,876,923.08	\$ 1,492,026,023.21	\$ 1,184,636,245.67	הכנסות שותפות תמר לפני תמלוגים
\$ 1,479,474,272.54	\$ 1,606,635,173.82	\$ 1,550,625,120.00	\$ 1,699,383,969.23	\$ 1,333,871,264.75	\$ 1,059,064,803.63	אחרי תמלוגים
\$ 175,418,649.76	\$ 190,495,893.09	\$ 183,854,880.00	\$ 201,492,953.85	\$ 158,154,758.46	\$ 125,571,442.04	(תמלוגים)
\$ (432,403,846.15)	\$ (571,365,384.62)	\$ (354,457,600.00)	\$ (220,102,400.00)	\$ (200,000,000.00)	\$ (200,000,000.00)	הוצאות תפעול
\$ (26,442,307.69)	\$ (30,153,846.15)	\$ (18,934,400.00)	\$ (11,475,200.00)	?	?	מתוכנן - חיפושים בלוחית לקפריסין
\$ 1,073,512,734.08	\$ 1,065,423,635.35	\$ 1,038,800,651.94	\$ 1,490,756,769.23	\$ 1,133,871,264.75	\$ 859,064,803.63	רווחים לפני היטל רווחי יתר
9.9	9.9	9.4	8.3	8.0261	6.5	היקף מכירות גז ב-BCM
349,569,000	349,569,000	331,914,000	293,073,000	283,401,591	229,515,000	היקף ב-MMBTU
5.70	5.59	5.48	5.37	5.26	5.16	מחיר ממוצע (MMBTU)
		₪ 3,972,000,000.00	₪ 3,820,000,000.00	₪ 3,380,000,000.00	₪ 3,246,000,000.00	שולם על ידי חברת החשמל
		\$ 993,745,308.98	\$ 942,744,323.79	\$ 907,869,997.31		שולם על ידי חברת החשמל - דולרים
		4.72	4.27	4.43	5.2	רכישה ע"י חברת החשמל - BCM
\$ 13,446,153.85	\$ 16,557,692.31	\$ 3,260,800.00	\$ 697,600.00			תשלום היטל רווחי יתר על נפט וגז

הערה – נתון ה"תמלוגים" מכיל הן את התמלוגים למדינה והן את "תמלוגי העל" לבעלי השליטה.

נספח 4 – השוואת מדדים מקובלים לכמות ומחיר גז טבעי

678,000 tons	$35.51 \cdot 10^6$ MMBtu (המדד הנהוג לתמחור הגז)	1 bcm (billion cubic meters)
	52.21 MMBtu	1 ton LNG
	tons LNG 10^6	1.4 bcm
	53\$ / MMBtu	\$ / ton
	28.3 bcm	1 Tcf (trillion cubic feet)
	MWh 444.44,769,9	1 bcm

נספח 5: כיצד מחושב מחיר הגז?

בהסכם בין חברת החשמל לשותפות תמר נקבע כי מחיר הגז יהיה \$5.042 ויוצמד למדד המחירים לצרכן האמריקאי (CPI) נכון לשנה 2011, בתוספת אחוז אחד עד שנת 2019 ובניכוי אחוז אחד משנת 2020. באם יוסכם על העלאה של היקף העסקה, החלק המתווסף יוצמד רק ב-30% ל-CPI, ולא יתווסף אחוז לאחר שנת 2014.⁵⁹ כלומר, מחיר הגז הינו:

שנה	אינפלציה CPI (%) ⁶⁰	מחיר הגז
2010	1.64	\$ 5.042
2011	3.156842	\$ 5.252
2012	2.069337	\$ 5.413
2013	1.464833	\$ 5.546
2014	1.622223	\$ 5.692
2015	0.118627	\$ 5.755
2016	1.261583	\$ 5.885
2017	2.13011	\$ 6.070
2018	2.44	\$ 6.278

⁵⁹ מתוך הדו"חות הכספיים של שותפות דלק קידוחים 2016, פרק ג', עמ' 62.

https://www.delekdrilling.co.il/sites/default/files/media/document/field_rp_pdf/Delek%20FY%202016%20En.pdf

⁶⁰ OECD – Inflation (CPI): <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>

תודות:

המחקר נערך על ידי מחלקת המחקר של לובי 99. תודה לשותפינו על הסיוע וההערות, ובפרט לפרופסור ז'אן-פראנסואה סזנק מאוניברסיטת ג'ונס הופקינס, אייל עופר, עו"ד גלעד ברנע ואמנון פורטוגלי.

הערה על מקורות: המסמך מתבסס בעיקרו על מקורות גלויים תוך הפניות למקורות הרלוונטיים לטובת אימות או העמקה. לצד זאת, חלק מהמידע הגיע משיחות עם גורמי מקצוע ומומחים; במידת האפשר, אמירותיהם אומתו למול הפרסומים הגלויים.

תמונת השער: של Rossographer. סומן לשימוש מחדש באתר geography.org.uk. התמונה הותאמה מבחינת הצבעים בהתאם להנחיות הרשיון.